ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ
ਸਿਰਜਣਾ ਤੇ ਸੰਵਾਦ

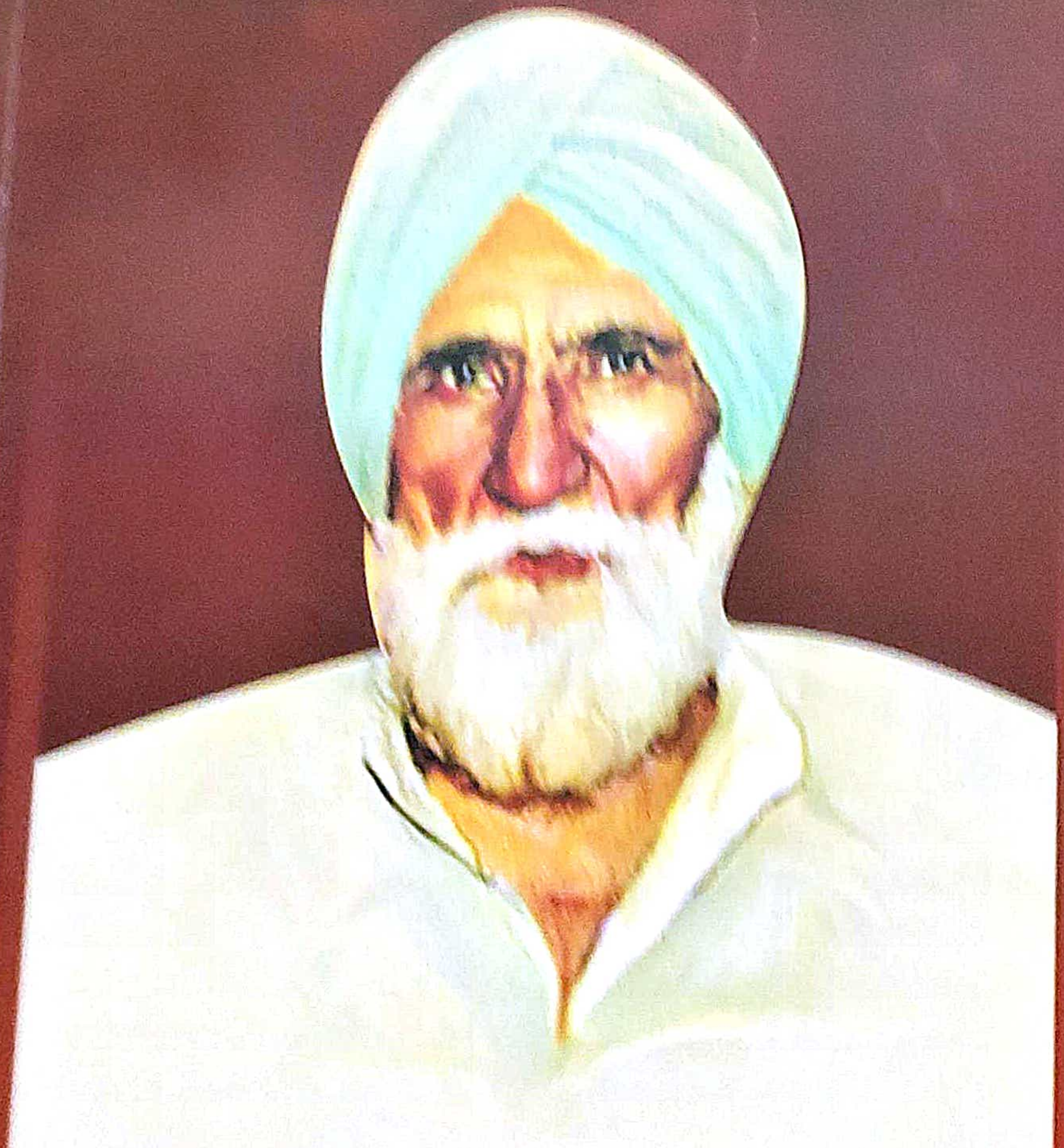

ਸੰਪਾਦਕ
ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

International Publisher for the publication
of Indian and Foreign Books

Representative Offices :
Minnie Grewal, 5 Sylvid Court, Loretto, ONT. LOG. CANADA
Balbir Kaur Sanghera, 1266 Roper Dr. Milton ONT. L9T 6E6 CANADA

ISBN : 81-87654-96-1

Deepak Jaitoi : Sirjana Te Samvad

Edited by
Dr. Naresh Kumar ©
Incharge
Department of Punjabi and Dogri
Central University of Himachal Pradesh
Dharamshala
Ph : 9878889269
E-mail : nareshaman2002@hpcu.ac.in

2021

Publication :
Manpreet Parkashan
16/16 Ist Floor, Geeta Colony, Delhi-31
Mobile : 93122 71252, E-mail : manpreet1948@gmail.com

Printer : R. K. Offset, Delhi

Rs. : 690/-

All rights reserved

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior written consent in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser and without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photo copying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the publisher of this book.

ਤਤਕਰਾ

- ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੀ ਕਦਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ — 11
  -ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਚੰਦ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ : ਸਿਰਜਣਾ ਤੇ ਸੰਵਾਦ — 19
  -ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
- ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਸ਼ਿਲਪ ਵਿਧਾਨ — 29
  -ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਪਾਲ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦਾ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਸਾਰ — 41
  -ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਹਮਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
- ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਦੀਪਕ ਗੁਰਚਰਨ ਜੈਤੋਈ — 49
  -ਤੇਜਵੰਤ ਮਾਨ (ਡਾ.)
- ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਜ਼ੈਲਦਾਰਾ! ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ — 54
  -ਜਿੰਦਰ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ — 64
  -ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਮੋਹੀ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ — 69
  -ਡਾ. ਮੋਹਨ ਤਿਆਗੀ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੀ ਗੀਤ ਰਚਨਾ — 83
  -ਡਾ. ਮੋਹਨ ਤਿਆਗੀ
- ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ : ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ — 99
  -ਡਾ. ਡੇਵਿਡ ਤੇਜਾ

- ਪੰਜਾਬੀ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ ਲੇਖਨ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ 108
  'ਮਾਲਾ ਕਿਉਂ ਬਣੀ ਤਲਵਾਰ' ਦਾ ਮਹੱਤਵ
  -ਡਾ. ਡੇਵਿਡ ਤੇਜਾ
- ਮੇਰੇ ਉਸਤਾਦ ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 122
  -ਗੁਰਦਿਆਲ ਰੌਸ਼ਨ
- ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਉਸਤਾਦ 125
  ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ
  -ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਬਿੰਬ-ਵਿਧਾਨ 132
  -ਰਿਸ਼ੀ ਹਿਰਦੇਪਾਲ
- ਆਹ ਲੈ ਮਾਏ ਸਾਂਭ ਕੁੰਜੀਆਂ...ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 157
  -ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ
- 'ਦੀਪਕ ਦੀ ਲੋਅ' ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਵੇਦਨਾ 163
  -ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਜੌਹਲ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ 171
  ਬਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ
  -ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਰਿਫ਼
- ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਧਰੂ ਤਾਰਾ : ਸਵ. ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 177
  -ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਜਗਰਾਉਂ
- ਉਸਤਾਦ ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 181
  -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਹਨੁਮਾ 186
  ਉਸਤਾਦ ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਸਾਹਿਬ
  -ਹਰਜਿੰਦਰ ਬੱਲ

- ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਹੈ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਜੀ ਦਾ 188
  -ਡੀ. ਆਰ. ਧਵਨ
- ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਸਰੱਈਏ : ਉਸਤਾਦ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 193
  -ਮੱਖਣ ਕੁਹਾੜ
- ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ : ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 196
  -ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ
- ਜੈਤੋਈ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ 203
  -ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ
- ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਮਿਜ਼ਾਜ 215
  -ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ
- ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖ 222
- ਇਕਾਂਗੀ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ 233
- ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦੇ ਦਹਾਨੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਪੰਜਾਬ 241
- ਵੀਰਾਂਗਣਾ ਛੱਤਰਾ ਮਤੀ 244
- ਮੈਂ ਸੁਣਾਵਾਂ ਇਕ ਕਹਾਣੀ 249
- ਸਾਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ 255
- ਤਲਾਸ਼ੀ (ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ) 262
- ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ : ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ 266

ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਫ਼ੱਕਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜੀਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਲਈ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਆਮ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੇਖਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ, ਲੋਕ ਗੀਤ ਬਣ ਗਏ। ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੀ ਤਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕਾਲ ਪਰਵਾਹ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤ ਹੈ 'ਆਹ ਲੈ ਮਾਂਏ ਸਾਂਭ ਕੁੰਜੀਆਂ ਧੀਆਂ ਕਰ ਚੱਲੀਆਂ ਸਰਦਾਰੀ'।

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਨੌਜਵਾਨ ਆਲੋਚਕ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਸਥਾਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਆਲੋਚਕ ਹੈ। **ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ : ਸਿਰਜਣਾ ਤੇ ਸੰਵਾਦ** ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਨਾਲ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਬੰਧੀ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਜਿਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਮੈਂ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

-ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਚੰਦ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ
ਕੁਲਪਤੀ
ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ